

Els ponts cremats de Robert Altman

Pere Antoni Pons

Quan, l'any 1992, Robert Altman es va treure de la màniga *The Player* (*El joc de Hollywood*) ja ningú donava un duro per ell. Feia una dotzena d'anys, des de la realització de *Popeye*, que la seva filmografia era erràtica, i que la seva condició de director maleït dins la indústria l'havia relegat a un ostracisme sense aura ni prestigi, que durant la dècada dels vuitanta únicament li permeté d'anar encadenant una successió de fracassos més o menys interessants o singulars.

Si hem de fer cas al retrat que en fa Peter Biskind al llibre memorable *Easy Riders, Raging Bulls* (*Moters tranquils, toros salvatges*), és en part comprensible que, tot d'una que en va tenir l'oportunitat, Hollywood s'espolsés un tipus tan peculiar i controvertit com Altman. Autoritari, capriciós, insubordinat, brillant, egòlatra, individualista: Altman era un *maverick* (un dissident) vocacional, que no se sotmetia als dissenys de ningú, que feia les co-

ses tal com ell volia o que directament no les feia. Per això la seva època daurada foren els setanta, quan la indústria de Hollywood estava en un *impasse* —entre el classicisme encartonat i la modernitat trencadora— i necessitava amb urgència l'aparició d'unes figures que la sacseguessin i la revitalitzessin. Altman fou una d'aquestes figures. Però ni tan sols durant aquella dècada prodigiosa, quan encadenà èxits tan rotunds com *MASH*, *The Long Goodbye* o *Nashville*, mai no va arribar a ser ben vist ni a resultar còmode pels magnats i per les estrelles que remenaven les cireres.

És comprensible, doncs, que, quan el seu virtuosisme cinematogràfic es va temporalment eclipsar, Altman fos desplaçat, arraconat, bandejat, tirat dins l'oblit. Tenint en compte la seva tossuderia de rebel impenitent, però, també és comprensible que ell no es resignés, i que s'encaparrés a retornar, que fins i tot maquinés una certa venjança. I quina venjança! *The Player* és un dels retrats més finament cruels, més quirúrgicament despietats, més mordaços i al mateix temps més sanguinàriament entranyables que s'hagin fet mai de la indústria de Hollywood.

Basada en una novel·la de Michael Tolkin, a *The Player* Altman carrega contra tot el que no li agrada de Hollywood (un Hollywood caricaturitzat i estereotipat, però en el fons realista): contra la mesquina moral de molts dels personatges que hi pul·lulen, contra les concessions comercials de la majoria de les pel·lícules que s'hi filmen, contra l'endogàmia neurotizada de qui viu obsessivament reconcentrat en ell mateix. La gràcia de tot plegat, però, és que Altman du a terme la descarregada amb les estratègies pròpies de la indústria atacada. Tal com prescriu un productor avariciós que surt al film, l'argument de la pel·lícula conté unes gotes d'intriga i unes gotes de sexe i unes gotes de drama i unes gotes de comèdia, també compta amb un repartiment estel·lar, i ofereix al públic un final perfectament feliç... Ben bé com si a un assassí expert en verins el matessin amb la seva recepta més famosa i mortífera.

Per rematar la seva venjança, *The Player* va inaugurar una segona dècada prodigiosa en la filmografia d'Altman, que durant els 90 —i fins a la seva mort, l'any 2006— va filmar pel·lícules tan esplèndides i ambicioses com *Short Cuts* (*Vides creuades*) i *Gosford Park*. Encara que, ben mirat, potser no era una qüestió de venjança, sinó simplement de caràcter i de talent. Res no defineix millor la personalitat cinematogràfica d'Altman que un vers d'una cançó que ell mateix va escriure i que, em sembla, va acabar adoptant com a lema. Diuen els versos: "*I'm swimming through the ashes of the bridges I've burned*". És a dir: "*Vaig nedant entre les cendres dels ponts que he cremat*". ■